

Helsingin kaupungin
tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman
valmistelijat

Tämä on Helsingin kaupungin
vammaisneuvoston hyväksymän
asiakirjan sähköinen versio.

Asia: Kaupungin palveluiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2026–2029

Vammaisneuvosto käsitteli kokouksessaan (9.12.2025) kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa vuosille 2026–2029. Helsingin kaupungin palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman luonnosta esitteli vammaisneuvostolle asiantuntija Tuija Mustajärvi kaupunginkanslian osallisuusyksiköstä. Vammaisneuvoston keskustelun pohjalta annetaan asiasta lausunto.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa esitetään neljää yhteistä painopistettä alkaneelle valtuustokaudelle. Lisäksi ehdotetaan kymmentä yhteistä toimenpidettä. Kaupungin toimialat ja liikelaitokset tekevät näiden pohjalta vuosittain suunnitelmat tarkemmista ja täydentävistä toimenpiteistä.

Painopisteet kohdistuvat yhdenvertaisuutta ja sukupuolen tasa-arvoa edistävien rakenteiden vahvistamiseen, tietoisuuden lisäämiseen helsinkiläisten moninaisuudesta ja ihmisoikeuksista, palvelujen kehittämiseen asiakkaiden tarpeista lähtien sekä häirinnän ja syrjinnän ehkäisemiseen ja puuttumiseen.

Suunnitelman tausta-aineistosta kävi ilmi, että vammaisuus on ollut yleisin syy ottaa yhteyttä Helsingin kaupunkia koskevissa syrjintätapauksissa yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon vuosina 2021–2024.

Vammaisneuvosto korostaa, että Helsingin tulee olla syrjintävapaa ja yksikin syrjintäkokemus on liikaa.

Vammaisneuvostossa kiitettiin, että suunnitelman toimenpiteet sisällytetään osaksi kaupungin toiminta- ja taloussuunnitelmaa. Kaupungilla on hyvä saavutettavuusmalli ja ohjeet, mutta päätöksenteossa henkilöstöä ei ole ohjeistettu käyttämään näitä, tai jostain muusta syystä näitä ei käytetä riittävän kattavasti.

Vammaisten ihmisten sekä heidän läheistensä tulee saada lisää tietoa mahdollisuudesta ottaa yhteyttä yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon, kun he kohtaavat syrjintää. Lisäksi tarvitaan tietoisuutta vammaisten ihmisten mahdollisuuden ottaa yhteyttä työsuojeluun (tulevaan, uuteen Lupa- ja Valvontaviraston työsuojeluosastoon), kun he kokevat syrjintää työelämässä. Vammaisten ihmisten mahdollisuutta saada tietoa omista oikeuksistaan tulee lisätä.

Vammaisneuvosto esittää, että viestinnän saavutettavuutta vahvistetaan. Kaupungin viestintäpolitiikkaan ja -suunnitelmaan tulee sisällyttää selkokieli, viittomakieli ja saamen kieli.

Vammaisneuvosto piti ehdotettuja toimia esteettömyyden lisäämiseksi riittämättöminä. Vammaisneuvosto toteaa, ettei esteettömyys toteudu kaupungissa riittävästi ja kaupungissa on paljon esteellisyyttä. Esteellinen ympäristö saattaa olla raikea syrjinnän muoto ja este yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Toimenpiteeksi ei riitä, että kaupungin toimipisteiden esteettömyystiedot päivitetään toimipisterekisterin ja palvelukartan yhteydessä olevaan esteettömyyssovellukseen.

Esteettömyyden lisäämiseen tarvitaan nykyistä tiukempaa ja konkreettisempaa sitoutumista kaikilta toimialoilta ja liikelaitoksilta. Tasa- arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tulee ohjata toimialoja ja liikelaitoksia tavoitteiden ja toimenpiteiden asettamisessa kehittämään esteettömyyttä kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti.

Kaupungissa on tuotettu eri aloille tietoa ja oppaita esteettömyyden toteuttamiseksi. Ohjeistukset tulee jalkauttaa toimialoilla ja liikelaitoksissa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimeenpanon yhteydessä.

Vammaisneuvosto painottaa, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus-suunnitelmassa tulee ottaa huomioon taloudellisen eriarvoisuuden ehkäiseminen. Taloudellinen saavutettavuus on tärkeä palvelujen yhdenvertaisuuden toteutumisessa kaikilla toimialoilla ja liikelaitoksissa.

Korkeat asiakasmaksut eivät saa estää asiakkaita saamasta palveluja. Esimerkiksi pienituloisten tai köyhien ihmisten lääkinnällisen kuntoutuksen saaminen tai kuntosalille pääseminen voivat estyä, jos hänellä ei ole varaa joukkoliikenteen matkalippuihin. Viimeaikaiset leikkaukset toimeentuloturvaan heikentävät pienituloisten pitkäaikaissairaiden tai vammaisten ihmisten mahdollisuuksia maksaa perustarpeisiin liittyviä kustannuksia, mikä vaikuttaa kokonaisvaltaisesti palvelujen saavutettavuuteen.

Vammaisneuvosto muistuttaa, että yhdenvertaisen palvelujen käytön mahdollistamiseksi on käytettävä asiakasmaksulain mahdollistamia maksuhojennuksia ja/tai täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea.

Vammaisneuvosto ilmaisi huolensa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus-suunnitelman toimenpiteiden toteutukselle asetetuista seurannasta, mittareista ja henkilöstön koulutuksesta.

Asiakkaiden näkökulma ja asiakaspalautteet tulee ottaa huomioon niin saavutettavien palvelujen kehittämisessä kuin henkilöstön koulutuksessa.

Moninäkökulmainen saavutettavuus ja helposti ymmärrettävä palvelu on tarpeen monille asiakkaalle, jolla on pitkäaikaissairaus, neurokirjoa, mielenterveys- tai päihdekuntoutusta tai jokin muu toimintakykyä rajoittava tilanne.

Sekä palvelujen- että henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmiin sisältyy henkilöstön koulutuksia. Esimerkiksi ihmisoikeusverkoston tilaisuuksissa otetaan vaihtuvia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden laajoja teemoja ja perusteita esiin, jotka liittyvät moniin eri vähemmistöryhmiin. Iso rooli henkilöstön osaamisen vahvistamisesta ja koulutusten toteuttamisessa on toimialojen ja liikelaitosten eri palveluilla.

Kaupungissa tarvitaan koulutusten toteutusten seurannan rakenteita, jotka tukisivat työntekijöiden osaamista eri ryhmien tarpeista, kun he arvoivat palveluntarvetta ja päättävät palveluista.

Pitkäaikaissairaus- ja vammaisjärjestöt tekevät mielellään yhteistyötä kaupungin toimialojen kanssa toimintojen ja palvelujen kehittämisessä. Kaupunkia kannustetaan myös kokemusasiantuntijoiden tiedon käyttöön.

Vammaisneuvosto esittää, että valtuustokauden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan otettaisiin tavoitteeksi suunnitelma tietopohjan laajentaminen ja syventäminen vammaisten ja pitkäaikaissairaiden elämäntilanteesta.

Helsingin tietopohja ja tutkimustieto pitkäaikaissairaiden ja vammaisten helsinkiläisten tilanteesta on rajallista. Valtakunnallisista tutkimuksista voi osin vetää johtopäätöksiä helsinkiläisten osalta, mutta tämän lisäksi tulisi vahvistaa Helsingin kaupungin asukkaita koskevaa tietopohjaa.

Vammaisia ja pitkäaikaissairaita koskevaa tietoa tarvitaan muun muassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa konkretisoivien toimenpiteiden kohdentumiseen ja seurantaan, jotta päätösten vaikuttavuutta voidaan arvioida yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta. Tietoa tarvitaan muun muassa vammaisten ja pitkäaikaissairaiden ihmisten palvelujen saannista, osallistumismahdollisuuksista ja työllisyydestä Helsingissä.

Vammaisneuvosto ottaa kantaa sukupuolineutraaleihin wc-tiloihin. Käytössä tulisi olla sekä sukupuolitettuja että sukupuolineutraaleja wc-tiloja. Eri kulttuureista tulevat ihmiset ja monet naiset kokevat yhteiskäyttöiset wc-tilat epämiellyttäväksi. Usein myös esteettömiä wc- tai peseytymis- ja pukutiloja tarjotaan sukupuoli-neutraaleina tiloina.

Vammaisneuvosto kiittää hyvästä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2026–2029 esittelystä ja keskustelusta. Neuvosto pitää hyvänä, että vammaisten ja pitkäaikaissairaiden ihmisten tarpeita oli otettu huomioon luonnoksen valmisteluprosessissa. Valmisteluvaiheessa haastateltiin vammaisneuvoston puheenjohtajistoa, mikä näkyi myös suunnitelman pohjatekstissä.

Helsingin vammaisneuvosto

Sirpa Puhakka
puheenjohtaja

Kristiina Karhos
varapuheenjohtaja